

Ang Musika sa Pilipinas: Pagbuo ng Kolonyal na Polisi, 1898-1935

Raul Casantusan Navarro

ABSTRACT

This paper argues that music, particularly vocal music, was a prime tool in the dissemination of the American colonial worldview. Utilized in public schools, music introduced a culture forged in the context of American life, thus bringing a whole world of beliefs and a process of cultural homogenization that pervaded American colonial schools. Given the structured public educational system the Americans created in the Islands, the colonial project of “a true general Philippine culture” in musical terms have almost resulted in homophony with the Americans whistling away the melody and the Filipinos doing the accompaniment. The author tries to show the Filipino artists’ resistance to the hegemonic cultural imposition of the new colonial masters.

INTRODUKSYON

Ang kolonisasyon ng Pilipinas ay karaniwang pinag-aaralan sa lapit na pang-ekonomiya at pulitika. Bihira at nitong nakaraang ilang dekada lamang nagsimula ang pagtingin dito ayon sa mas malawak na pangkulturang perspektibo. Sa *Displaying Filipinos* (1995) ni Benito Vergara, Jr., halimbawa, ay tiningnan ang larawan/litrato at interpretasyon nito bilang katwiran ng mga Amerikano sa pagsakop sa mga ‘katutubo.’ Ang *Theater in Society, Society in Theater* (1985), ni Resil Mojares ay sumiyasat sa *Linambay* (komedyang) bilang tradisyon na ginamit sa pagmimintini ng relasyong elit-masa. Ipinakita rin nito na ang realidad ng buhay/sosyedad at teatro ay di nagkakalayo. Ang *Contracting Colonialism* (1988) ni Vicente Rafael ay isang pag-

tingin sa mga unang taon ng pananakop ng mga Kastila kung saan inilahad ang dinamikong papel ng lengguwahe sa kolonisasyon. Kasama dito ang mga akda nina Reynaldo Ileto, ang *Pasyon at Revolution* (1979), at Teresita Maceda, ang *Mga Tinig Mula sa Ibaba* (1996).

Sa sanaysay na ito, sinikap kong bagtasin ang landas na di pa halos natatahak ng mga historyador—ang pag-aaral ng hayag at di hayag na polisiyang kolonyal sa larangan ng musika sa panahon ng pananakop ng Amerikano. Ikinabit ko ang pag-aaral na ito sa edukasyon, relihiyon, kulturang popular, at sa diyalektikong relasyon ng pagpasok ng mga impluwensyang Amerikano/Europeyo (pormal at di pormal na paraan) at ang reaksyon—pakikipagtunggali at/o pagtanggap—ng mga Pilipino. Ang musika ay ginamit ng Amerikano sa pagkakatag ng Ingles sang-ayon sa Batas na ipinasa ng Philippine Commission [1901] Bilang 74, Seksyon 14, at sa pagpapasok ng kamalayang/relihiyong Protestante sa pamamagitan ng mga pampublikong paaralan. Ang lalong higit at hayag na pangkulturang polisi ng Amerika para sa Pilipinas (ang *Cultural Destinies* na matatagpuan sa 1935 Taunang Riport ng Gobernador Heneral ng Kapuluang Pilipinas) ang ginamit ko bilang patunay sa pagtatangkang pagpatag, paggiba, at pag-alis ng pagkakaiba-iba ng mga rehiyunal na karakter sa kapuluan kapalit ng Kanluraning pananaw.

Minarapat ko na simulan ang sanaysay na ito sa isang maikling pagbabalik-tanaw sa panahon ng mga Kastila sa Kapuluang upang mailatag ang mga pangyayaring naghanda at nagbigay daan sa mga rebisyon at/o adisyong ginawa ng mga Amerikano.

PANAHOON NG KASTILA

Sa kanilang pagdating noong 1521 ay naabutan ng mga Kastila ang uri ng musikang kumakatawan sa esensya at ritmo ng buhay katutubo.¹ Ang bawat gawain, okasyon, at pagtitipon ay kinapapalooban ng musika na umaalala sa kanilang mga dios (Blair and Robertson 69).² Dahil dito ay ipinagbawal at binura sa kaisipan ng mga katutubo ang musikang nag-uugat sa kanilang kultura (Mirano 5)³ at kasabay nito ay inihasik ng mga Kastila ang isang pananampalatayang base sa Judeo-Kristiyano.

Kung ang binura ay mga awiting nagsasaad ng mga buhay at gawa ng mga ninuno at anito ng katutubo, ang ipinalit naman ay mga awiting nagsasaad din ng buhay at gawa ng pundasyon ng Iglesya Katolika sa Kapuluan—ni Marya, ng Dios, ni Kristo/Santo Niño at iba pang mga santo. Bilang mahusay na instrumento sa pagsasalin ng kaalaman at tradisyon, ang musika at awit ng katutubo ay pinalitan ng musika at awit ng ritwal ng simbahang Katoliko (Bañas 29)⁴ upang gamitin sa pagsamba (noong una, ipinakilala ng mga Kastila at ipinaawit sa mga katutubo ang *plainsongs* o *Gregorian chants*; nang lumaon, sa mga huling dekada ng ika-19 dantaon—dahil na rin sa pagkahilig ng huli sa musika ng teatro—mga musika naman mula sa opera) (Lala 161; Gironiere 39).⁵

Isa sa mga unang pagtatangka ng mga Kastila sa pormal na pagsasanay ng mga katutubo sa arte ng Kanluraning musika ay matatagpuan sa Lumbang, Laguna. Sa pangunguna ni Padre Juan de Garovillas, noong 1606, ay nagtayo ang mga Fransiskano ng isang seminaryo sa nabanggit na lugar. Dito ay sinanay sa pag-awit at pagtugtog ang 400 batang lalaki mula sa iba't ibang probinsya. Ang mga batang ito na rin ang nagkalat ng impluwensiyang kanilang nakalap mula sa seminaryo, sapagkat sa kanilang pagtatapos ay muling pinabalik ang mga ito sa pinanggalingang lugar upang ibahagi at gamitin ang bagong kaalaman (Bañas 29).

Sa kabila ng malawakang pag-ampon ng mga katutubo sa musika ng dayuhan ay napanatili ng mga katutubo ang ilan sa mga katangian ng kanilang musika. Masasabing di madaling sumuko ang katutubong praktika sa musika, sa halip ito ay nakipagbuno at kinalaunan ay nagbunga ng mga tugtugin at awiting halo ng sinauna at makabagong katangian. Ang makabago ay ang ritmo, porma, at melodi ng Kanluran (Mirano 117-37).⁶

Marami ring porma at ritmo ang taos na tinanggap ng mga katutubo. Ang *habanera*, *polka*, *villancico*, at iba pa ay makikilala sa mga rehiyunal na mga awitin. Halimbawa, ang *balitaw* ng Kabisayaan ay may pagkakahawig sa *Jota*; ang habanera ay makikilatis sa *La Flor de Manila* (Sampaguita) ni Dolores Paterno (1880s). At ang *villancico* na higit na popular sa Kabikolan ay inampon naman ng Simbahang Aglipayan. Ani Rubio, “[t]he locally made villancicos were almost the exact replicas of the Spanish” (32).

Mahalagang banggitin na dumating ang panahong di lamang musika ang kapansin-pansin sa mga ginagaya ng mga katutubo. Ani Foreman, “[t]here is nothing in Manila which at once impresses one as strikingly national...the Manila native, in particular...an expressionless, immobile being; a striking caricature of both his own picturesque aboriginal state, from which he has departed, and of his Western master, whose grace and easy manners he unsuccessfully assumes. In short, he is neither one thing nor the other in its true representation...” (414).⁷

PANAHON NG AMERIKANO

Ang panahon ng mga Amerikano sa Pilipinas ay nagdala ng maraming pagbabago sa nakagisnang kultura ng katutubo. Ang mahigit tatlong dantaon ng Espanya sa Kapuluan ay nag-ugat na sa maraming aspeto ng kulturang Pilipino. Ang pampublikong edukasyon bilang ahente ng kaisipan at kulturang Amerikano ay agad na ipinatupad (Chamberlin 80-1)⁸ di lamang upang masimulan ang panibagong pagkolonisa kundi upang buwagin ang nakaraang nakagisnan at nakagawian ng mga Indio sa ilalim ng mga Kastila.⁹

Dahil sa tumitinding pagsiklab ng damdamin laban sa mga dayuhan at para sa pagasasarili ng bayan, ang panahon ng rebolusyon laban sa mga Kastila noong 1890s at pakikibaka laban sa mga Amerikano nang mga sumunod na taon, ang mga musikong Pilipino ay nakilaban, kasama ng mga rebolusyunaryong Pilipino, sa pamamagitan ng kanilang talino sa paglikha. Kaagapay ng mga manunulat sa larangan ng literatura, nagluwal ang mga ito ng mga subersibong katha na nagpaliyab ng damdamin ng mga Pilipino para sa sariling bayang sinakop. Ngunit ang iba, katulad ni Julio Nakpil, ay tuwirang nakilahok sa pag-aalsa (Alzona, *Julio Nakpil* n.p.).¹⁰

Di pantay, walang katiyakan, at naglalaban ang ekspresyon ng mga tambalan ng Pilipinong kumpositor at manunulat sa literatura. May mga grupong pumupula sa mga bagong mananakop at may pumapanig din dito. Bunga ng huling tambalan ay mga obrang ginanap na nagpapahiwatig ng pagtanggap sa mga dayuhan. Noong ika-16 ng Agosto, 1902, ay itinanghal ang operang *Sandugong Panaginip* sa Zorilla Theater, ang unang opera na nilikha ng Pilipino. Ang teksto ay isinulat ni Pedro Paterno at nilapatan ng musika ni

Ladislao Bonus. Ang istorya nito ay umiikot sa kolaborasyon ng mga Pilipino at Amerikano.¹¹ Mahalagang banggitin na ang opera ay nagwawakas sa tugtuging Pambansang Awit ng Pilipinas (“Lupang Hinirang”) habang ang mga artista sa entablado ay nakayakap sa estatwa ng *Liberty* na nagrerepresenta sa bansang Estados Unidos (Bañas 203).

Itinanghal ng limang ulit ang opera. Kabilang sina Civil Governor William H. Taft, Executive Secretary Arthur William Fergusson, at ang bandmaster ng Philippine Constabulary Band na si W. H. Loving sa mga Amerikanong opisyal na tumangkilik nito (Manuel 60).

Kung may kolaborasyon bilang tema ng musika at teatro, mayroon din namang pagtuligsa mula sa mga makabayang artista.

Ang pagsasama ng ilang manunulat at kumpositor ay nagbunga ng isang uri ng *sarsuwela* at *dulang* nagsasaad ng kanilang damdamin laban sa sinapit ng Pilipinas sa kamay ng mga dayuhan. Ang damdaming ito ay ekspresyong pinangalanang “sedisyus” ng mga Amerikano (Fernandez xi). Ayon sa kanila:

The manifest, unmistakable tendency of the play, in view of the time, place and manner of its presentation, was to inculcate a spirit of hatred and enmity against the American people and the Government of the United States in the Philippines, and we are satisfied that the principal object and intent of its author was to incite the people of the Philippine Islands to open and armed resistance to the constituted authorities, and to induce them to conspire together for the secret organization of armed forces, to be used when the opportunity presented itself, for the purpose of overthrowing the present Government and setting up another in its stead. (Manuel 377)

Bagama’t may banta ng pagkakakulong at marami ang napiit, katulad ni Aurelio Tolentino, nagpatuloy pa rin sila sa pakikipaglaban sa pamamagitan ng midyang ito. Sabi nga, ang mga drama ay parte ng pakikibaka, at parte ng pagkilos upang buuin ang malayang bansang Pilipinas (Fernandez xii). Sa erya ng maikling katha ay lumabas ang “Bayan Ko”¹² noong 1920s, isang awit sa porma ng

kundiman na isinulat ni Constancio de Guzman. Parte ng lirik nito ay:

Bayan ko, binihag ka, nasadlak sa dusa.

Ibon mang may layang lumipad,
Kulungin mo at umiiyak,
Bayan pa kayang sakdal dilag,
Ang di magnasang makaalpas.

Pilipinas kong minumutya,
Pugad ng luha ko't dalita,
Aking adhika makita kang sakdal laya.

Dahil napakalinaw nitong inilahad ang imahe ng Kapuluan sa kamay ng mga dayuhan, at dahil ang pagpapalaya sa Inang Bayan ang dakilang layon ng mga 'nabuksan ang mga mata,' ang "Bayan Ko" ay naging awit ng pakikibaka sa maraming okasyong pulitikal.

PAMPUBLIKONG INSTRUKSYON

Isa sa mga aralin na nakapaloob sa kurikulum ng pampublikong paaralan ng mga Amerikanong mananakop ay ang programang pangmusika. Katulad ng mga prayle,¹³ hinimok din ng mga Amerikano ang mga Pilipino sa arteng ito sa pamamagitan ng paglakip nito sa kanilang kurikulum sa mga pampublikong paaralan. At alam nila kung paano magagamit ang musika para makamit ang minimithing pakay.

Noon pa lamang 1900 ay isinama na ang musikang pantinig sa kurikulum na ipinakilala nila (*Report of the Philippine Commission* 31-2). Ayon sa Philippine Commission, ang pagpili ng mga subjek na kasama sa kurikulum ay ayon sa kahalagahan ng kaalaman at kaliwanagan ng masa upang makapagtaguyod ng isang bansang kaayaaya para sa lahat (*Report of the Philippine Commission* 31-2).

Sa taunang riport ng Departamento ng Pampublikong Instruksyon noong 1901 hanggang 1905, binabanggit ang panimula ngunit malawakang pagsasanay, paghimok, at pagbibigay atensyon sa erya ng musika, pagguhit, at kindergarten (*Annual Reports 1901-1905*

647). Ang rekomendasyon ng Philippine Commission ukol sa pagtuturo ng musika sa mga paaralan sa buong Kapuluan ay epekto ng labis na kagustuhan ng mga Filipino sa arteng ito; at ayon sa riport, ito ay sang-ayon sa “*strongest intellectual interest and capacity*” ng mga katutubo (*Third Annual Report of the Philippine Commission 1902 987*).¹⁴ Partikular na mga aktibidades ang eksperimentasyon upang madiskubre ang pinakamainam na paraan ng pagtuturo ng musika bago simulan ang pagpapakilala nito sa buong Kapuluan. Ang Maynila ang naging sentro ng trayal nito (*Annual Reports 1901-1905 648*).

Upang mapunuan ang kakulangan sa titser ng musika, nagkaroon ng pagsasanay ang mga Filipinong guro ukol sa epektibong pagtuturo ng mga elemento nito. Noong 1903 ay pormal na inilakip ang pag-aaral ng musika sa mga paaralan sa siyudad ng Maynila sa ilalim ng pagsubaybay ng isang eksperto (*Annual Reports 1901-1905 648*). Dito ay naging katuwang ang mga Filipino sa pagkakat ng kaisipang kolonyal, sapagkat di lamang musika ng Kanluran ang hatid nito kundi musikang walang kinalaman sa sariling karanasan bilang isang lahi.

Noong Pebrero 1904 ay tinipon ng Heneral Superintendente ang lahat ng mga kinatawang guro na may kakayahang magturo ng musika sa kani-kanilang probinsya. Nagkaroon ng isang linggong kumbensyon upang sanayin sila sa erya ng aliw-iw (tono), tiyempo, pagbasa, boses, kalidad at lawak ng huli. Isang kursong pantulong sa pagtuturo ang dinibelop upang maging sistematiko ito sa buong Kapuluan (*Annual Reports 1901-1905 649*).¹⁵

Ang empasis ng sistemang edukasyon ng Amerikano sa erya ng musika ay pantinig. Ang musikang pantinig, ayon sa kanila, ay di kasama sa mga subjek na itinuro sa mga paaralang Kastila (*Report of the Philippine Commission 31-2*).¹⁶ Mahalaga ang teksto ng mga awit sa gagawing kolonisasyon ng mga bagong mananakop, bukod sa magdadala ito ng bagong kaisipan sa pamamagitan ng lirik, makakatulong pa ito sa pagbabad sa mga katutubo sa wikang Ingles.

ANG LENGGUWAHE NG KOLONISASYON

Ang isyu ng lengguwaheng gamit sa pagtuturo ay pinag-usapan kahit noon pa mang 1898. Sa pagdating ng 1901 sa bisa ng Act No.

74, Section 14, ang Ingles ang idineklarang midyum ng pagtuturo (sa lalong madaling panahon) sa buong Kapuluan (*Public Laws* 103).¹⁷

Ayon kay Chamberlin, ukol sa mga Filipino,

they should have some common language if they ever were to become a homogeneous people... English was the best language for them.... (84)

Ayon naman sa riport ng Sekretaryo ng Pampublikong Instruksyon:

[W]e cannot expect the people of these islands to make great and lasting progress until they possess and use a common language, irrespective of what that language is.¹⁸ (*War Department Annual Reports* 189)

At mula kay Taft, aniya:

One of the obstacles to the development of this people speaking half a dozen or more different native dialects was a lack of a common language, which would furnish a medium of sympathetic touch with modern thought and civilization. (89)

Nagkakaisa ang tatlo sa kanilang kuru-kuro ukol sa progreso na kakaharapin ng Pilipinas, at bago ito makamit ay nangangailangan muna ng isang lengguwaheng magbubuklod sa iba't ibang etno-linggwistikong grupo sa kapuluan. Sa larangang ito ay hindi nakaligtas ang musika bilang parte ng kolonisasyong nagaganap— ginamit din ito bilang midyum sa pagtuturo ng lengguwahe ng mananakop. Sa pamamagitan ng Ingles at isina-Ingles na mga awiting galing sa iba't ibang bansa sa daigdig (na itinuro sa mga pampublikong paaralan) ay napilitan ang mga Pilipino na gamitin ang wika ng mga Amerikano. Noong taong 1907 ay mahigit kalahating milyong Pilipino ang tinuturuan ng wikang ito sa mga pampublikong paaralan (Taft 89).

ANG LENGGUWAHE NG MUSIKA

Mula pa man sa panahon ng mga Kastila ay pinagyaman na ang musika bilang promotor ng birtud o kabutihan at kalaban ng bisyo (Lala 87-8). Kasama ito [musika] sa kurikulum ng mga paaralang elementarya na itinatag sa bawat kabayanan at barrio—na mayroong populasyon na di kukulangin sa limang daan—sa bisa ng bagong kautusan ng hari noong 1863; ang musika sa mga dalubhasaan ay kahanay ng mga subjek tulad ng relihiyon, teorya at praktika ng pagbasa, morals, Espanyol, ortogrfi, at iba pa (Alzona, *A History of Education* 63-70). Ngunit higit na mas maaga pa kaysa 1863 ang ginawang pagpapakikila ng mga Prayle ng Kanluraning musika sa mga katutubo. Ang proyektong ito ay itinuloy ng Amerikano sa kanilang mga pampublikong paaralan.

Ayon kay Charles Griffith, punong editor ng Philippine Edition ng *The Progressive Music Series*:

The General aim of education is to train the child to become a capable, useful, and contented member of society. The development of a fine character and of *the desire to be of service to humanity* are results that lie uppermost in the minds of the leader of educational thought. *Every school subject is valued in proportion to its contribution to these desirable ends. Music, because of its powerful influence upon the very innermost recesses of our subjective life, because of its wonderfully stimulating effect upon our physical, mental, and spiritual natures, and because of its well-nigh universality of appeal, contributes directly to both of these fundamental purposes of education.* By many of the advanced educators of the present day, therefore, *music, next to the "three R's" is considered the most important subject in the public school curriculum.* (9; akin ang italics)

Ipinasok ang mga awit na katulad ng "*A Sleigh Ride*," "*Jacky Frost*," "*The Apple Tree*," at iba pa, na naghatid ng mga konseptong wala sa bokabularyo ng mga katutubo. Sa kaloob-looban ng kanilang subjektibong katauhan ay pinatindi ang pagnanasa sa buhay-Amerikano at sa mga sangkap nito. Katuwang nito ay ang pag-angkat ng mga librong ginamit sa mga paaralang itinatag nila.

Noong taong fiscal 1904-1905 ay nag-import ang Gobyernong Insular ng libu-libong aklat mula sa Estados Unidos. Ang bawat isa dito ay naglalaman ng pamumuhay o impormasyong batay at nababagay sa buhay, kaalaman, at pamantayang Kanluranin at walang kinalaman sa Pilipinas. Ang mga aklat ukol sa musika ay:

16,000 kopya ng *Modern Music Series*, Primer.

18,000 kopya ng *Modern Music Series*, First Reader.

7,000 kopya ng *Modern Music Series*, Second Reader.

1,500 kopya ng *Modern Music Series*, Alternate, Third Reader.

6,500 kopya ng *Manuscript Series of Vocal Music*.¹⁹

(RP-DE-BPS 774-5)

Di tumigil dito ang pag-angkat na ito. Sa mga sumunod na taon ay patuloy na tinustusan ng Gobyernong Insular ang programang ito ng bagong edukasyon at imersyon ng katutubo sa buhay-Amerikano, at kung gayon, Kanluran.

ANG PROGRESSIVE MUSIC SERIES

Kaagapay ng kolonisasyong naganap ay ang mga babasahin at aklat na ginamit sa mga pampublikong paaralan. Taong 1915, inilimbag ng Silver, Burdett and Company ang una sa serye ng mga aklat sa musika na ginamit ng mga Pilipinong mag-aaral. Ito ay naglalaman ng mga awitin na nagmula sa maraming bansa sa daigdig, ngunit mapapansin gaya ng nabanggit na ang teksto ng lahat ng awitin ay isinalin sa wikang Ingles—bagay na nagpapahiwatig na ang layunin nito ay patuloy na hubugin sa mga mag-aaral ng pampublikong paaralan ang pagmamahal sa wikang ito. Mapupuna na ang mga awiting nagpapahiwatig ng pagkiling sa Amerika bilang kanlungan ng kalayaan at pagkakapantay-pantay ay di mawawala.

Sa mga sumunod na serye ng Progressive Music Series ay nakasama na ang edisyong pang-Pilipinas na naglalaman din ng mga awitin sa Ingles (hanggang serye ng 1950).

Kasabay ng pampasiglang epekto na paggamit ng musika sa eryl ang kaisipan at pangangatawan ay binalingan ang sangay na espirital.

Ang Relihiyon sa Edukasyon

“... there was nothing left for us to do but to take them all and to educate the Filipinos, and uplift and **Christianize** them, as our fellow men for whom Christ also died.”

-Pres. McKinley, sa isang grupo ng Metodistang Pastor
(Salamanca 93; sa akin ang empasis)

Sa kabila ng katotohanang ang Kapuluan ay sinakop noong una sa isyu ng Kristiyanismo at tinuruan sa ilalim ng pretensiyong ito sa panahon ng mga Kastila ay nagawa pa ni McKinley ang kaparehong pahayag. Aniya (sa itaas), isa sa mga dahilan ng kanilang pag-okupa ng Pilipinas ay ang pagdadala rito ng magandang balita ng Kristiyanismo, upang katulad nila na kinamatayan ni Kristo ay mailigtas din ang mga ‘pagano’ ng kapuluang ito. Isa pang dahilan kung kaya ipinasok ang tema ng Kristiyanismo sa diskurso ng pagsakop sa Pilipinas ay ang kinakailangang suporta mula sa Amerikanong simbahan at mamamayan²⁰ upang gumaan ang usaping moral na kalakip ng paglusob nila at pagtapak sa nagsisimulang independenteng bansa.

Bagama’t malinaw ang pahayag ng Pangulo, nagkaroon naman sila ng mga alituntunin ukol sa relihiyon sa mga pampublikong paaralan. Ayon sa Act No. 74, Section 16:

No teacher or other person shall teach or criticise the doctrines of any church, religious sect, or denomination, or shall attempt to influence the pupils for or against any church or religious sect in any public school established under this Act....(*Public Laws* 103)

Binanggit sa itaas ang di pagpapahintulot sa sinuman sa pagpapalago o pag-tuligsa sa ano mang relihiyon sa loob ng mga pampublikong paaralan. Ang Progressive Music Series bilang batis ng mga awitin sa mga paaralang ito mula sa taong 1915 ay naglakip ng mga anthem o himno na inaawit sa mga Protestanteng simbahan sa Amerika. Nangangahulugan na ginamit ang mga pampublikong paaralan bilang taniman ng mga punla at/o kaisipan ng Protestantismo. Sa aklat ay tinawag itong *devotional songs* (Parker, et al. 185-204).

Isang halimbawa ng devotional song na nakapaloob sa serye ng 1915 at 1924 ay ang “*Oh, Worship the King*” na naging isa sa mga pinaka-popular na awitin sa Protestanteng simbahan sa Pilipinas sa mga sumunod na dekada. Ang teksto nito ay ang sumusunod:

Oh, worship the King, all glorious above;
And gratefully sing His wonderful love;
Our shield and defender, the Ancient of days,
Pavilioned in splendor and girded in praise.

Oh, tell of His might, and sing of His grace,
Whose robe is the light, Whose canopy, space;
His chariots of wrath the deep thunderclouds form;
And dark is His path on the wings of the storm.

Thy bountiful care what tongue can recite?
It breathes in the air, it shines in the light;
It streams from the hills, it descends to the plain,
And sweetly distills in the dew and the rain.²¹

(Parker, et al. 200-1)

Malinaw na may pagkakaiba sa paniniwala at imahen ng Katoliko-Kristiyanong Pilipino ang awit na ito na nagmumula sa doktrina ng Protestantismo, kung saan malakas at mahalaga ang papel ng Dios Ama, ni Kristo, at ng Banal na Espiritu, kumpara sa ‘unang’ paniniwala na nakapokus sa imahen ng Inang Birhen at ng *anak* niyang si Jesus. Halimbawa:

Ang ABAPO

Aba po sancta Mariang yna nang auam ycao ang yquinabubuhai namin, at ang pinananaligan. Aba ycao nga ang tinatauag naming pinapa panao sa tauo anac ni Eva, ycao din ang ypinagbubunton hininga namin nang amin pagtatangis dini sa lupa baian cahapishapis. Ay aba pintacasi namin, ilingon mo sa amin ang mata mong maauain. At saca cun matapos yeing pagpapanao sa amin. Ypaquita mo sa amin ang yyong anac si Jesus. Ay Sancta Maria maauain, maalam, virgen naman totoo, yna ng Dios. Cami ypanalangin mo, nang mapatoloi sa amin ang panga ngaco ni Jesuchristo. Amen Jesus. (*Doctrina Christiana* n.p.)

Samakatuwid, sa pagsasama ng Board of Editors ng Progressive Music Series ng mga awiting nag-uugat sa simbahan at sa katunayang ito ay nakapaloob sa seksyong “debosyonal” ay lumabag ang Byuro ng Edukasyon sa probisyon ng sarili nitong guberno—na bawal at di dapat ituro o mang-impluwensya, para o laban, sa ano mang relihiyon sa loob ng mga pampublikong paaralan.²²

Ang pagpapakilala ng mga awitin na napakahalaga sa pagsamba at ritwal ng simbhang Protestante (Cataylo 61) ay pinangunahan ng pagdayo sa Kapuluan ng mga Orden nito. Noong Mayo, 1899, nagsimulang magtatag ng simbahan ang Presbyterian sa Iloilo. Sumunod ang mga Baptist, Metodista, United Brethren and Disciples of Christ, at Episcopalian na ginabayan ni Pastor Richard Brent, noong 1900. At nang sumunod na taon, 1901, ay nagtungo sa Pilipinas ang Congregationalists, at ang Seventh Day Adventists ay noon namang 1905. Upang maiwasan ang kumpetisyon at duplikasyon sa kanilang misyon (*A Survey of the Educational System of the Philippine Islands* 511), nagtoka ang mga grupong ito ng mga lugar kung saan ang kanilang gawang misyunero ay ipinatupad (Salamanca 93).

Makabayan?

Kasama sa ikatlong parte ng mga aklat na nabanggit ay ang tinatawag na ‘patriotic’ na mga awit. Sa anyong patriyotiko ay kalakip ang “*The Star-Spangled Banner*,” “*The American Hymn*,” “*Amerika*,” at iba pang mga makabayang awitin na nagmula naman sa Columbiya, Pransiya, at Austriya (Parker, et al. 208-20), ngunit wala ni isa mang ukol sa Pilipinas.

Maari itong ipakahulugan na natural lamang na magmahal sa sariling bayan ng ibang mga lipi, lalo na ang mga Amerikano sa Amerika; ngunit hindi yata kasama ang mga Pilipino na nagmamahal sa Pilipinas. Ang ating sariling makabayang musika ay hindi ipinangangaral sa mga panahong ito.

REAKSIYON NG MUSIKONG PILIPINO

Pasan ng katutubong musiko ang impluwensya ng Kanluraning idyoma sa musika. Ang problema ng mga kumpositor

ay hindi kung paano kumawala sa mga impluwensya ng huling dalawang dekada ng ika-19 dantaon at unang dalawa ng ika-20 dantaon, kundi kung paano gagamitin ang lahat ng ito na hindi mawawala ang kanilang identidad bilang Pilipino. Hinaharap nila ang bigat ng gawain ng pagsasaliksik at paglalalatag ng pangkalahatang karakter ng musikang Pilipino (Molina in Ryker 158).

Habang hinahanap ng mga kumpositor ang karakter na ito ay matatagpuan sila kabilang sa mga *silent movies* bilang tagahatid ng musika; makikita sila sa mga banda katulad ng *Philippine Constabulary Band* (na binuo noong Oktubre 15, 1902) bilang tagatugtug o tagakumpas; mapapanood sila sa mga konsiyerto ng orkestra kagaya ng Manila Symphony Society (1926-1958); maririnig sila bilang kumpositor o *recording artists* para sa mga kumpanyang Brunswick at Columbia; o kung hindi man sa *mass media* ay maririnig sila—sampu ng milyong Pilipino—na umaawit ng mga *theme songs* ng mga *motion pictures* na nagmula sa Amerika na karaniwang ipinapatallast sa mga radyo sa Kapuluan (del Mundo 23).

Malaking pagbabago sa musikal na panlasa ng mga Pilipino ang dulot ng pagdating ng mga Amerikano sa Kapuluan. Sabi nga ni Alden March, “[s]ince the advent of the American soldiers the musical repertoire of the native musicians has undergone a decided change. They have adopted almost all the popular songs of this country, and play them apparently in preference to anything else” (180) (bukod pa sa musikang kanilang ipinakilala sa pamamagitan ng mga pampublikong paaralan). At para kay Santiago, ang introduksyong ito ng mga popular na awiting Amerikano ay nauwi sa peligrong pagkahilig sa imitasyon—paggaya sa mababang uri ng musika (Santiago 22). Ito, ayon naman kay de Leon, ay “nag-ambag sa pagkapatallast sa daloy ng damdamin na kailangan sa paglikha ng seryoso at makabuluhang musika” (n.p.). Sa kalagayang ito ay pumasok ang isyu ukol sa musika bilang siyensya at profesyon na inaasahang magtataas at magliligtas mula sa patuloy na pagbaba ng kalidad nito. Sa pangunguna ni Senador Joaquin Luna ay nagkaroon ng batas na ipinasa ng Asembli ng Pilipinas at nagtatag ng Konserbatoryo ng Musika sa Unibersidad ng Pilipinas.

ANG KONSERBATORYO NG MUSIKA SA UNIBERSIDAD NG PILIPINAS

Ipinasa noong ikaapat na araw ng buwang Setyembe, 1916, ang Panukalang Batas ng Asembli Bilang 1186 ay nagtatag ng Konserbatoryo ng Musika sa Unibersidad ng Pilipinas sa panahon ng Ikatlong Pambansang Lehislatura (Third Philippine Legislature) (*Journal of the Philippine Commission, Third Legislature* 564-5). At sa bisa ng Batas Bilang 2623 ay naglaan ng sampung libong piso ang Gubyernong Insular para sa pagtatag at pagmintini ng konserbatoryo (*Public Laws* 545).²³

Unang binigyang puwang sa Komite ng Maters ang ukol sa Departamento ng Pampublikong Instruksyon, at sa bisa ng Batas ng Asembli Bilang 1097, ang panukalang ito ukol sa pagtatayo ng konserbatoryo ng musika sa Unibersidad ng Pilipinas ay binasa. At noong Enero 8, 1916, hiniling ng Asembli sa Kumisyon na maglaan ng halagang tatlumpung libong piso upang magtayo at magmintini ng isang konserbatoryo ng musika (*Journal of the Commission* 253).²⁴ Sa Riport Bilang 862 ay tinanggap ang panukala at nirefer sa Komite ng Apropiyasyon (*Journal of the Commission* 818). Ayon kay Presidente Ignacio Villamor, sa isang sulat ukol sa Riport Bilang 862:

The Philippine Islands has been for a long time in evergrowing need of a school of music, where all music-loving inhabitants without distinction can take advantage of the opportunity for development. We can not dwell too much on the natural inclination and adaptability of the Filipino character to music. But a school of music such as this proposed to be established will surely turn out musicians who, if they can not be very well compared with the best in the world, will be a pride to the Philippine Islands.²⁵ (*Journal of the Commission* 483)

Sa ilalim ng Kautusan (Rule) XIV, Kautusan ng Komisyon, ang Batas Bilang 1186 ay nangailangan ng mabilisang desisyon (*Journal of the Commission* 565). Ito ay ipinasa ng lahat ng miyembro ng Asembli, at sa pamamagitan ni Komisyuner Palma ay inamyendahan ang titulo nito, binasa, at ipinasang muli ng lahat:

An Act appropriating ten thousand pesos for the establishment and maintenance of a Conservatory of Music. (*Journal of the Commission* 565)

At sa kanyang sulat sa Pangulo ng Komisyon ng Pilipinas, inireport ni Teodoro Kalaw ang napagkasunduan at isinabatas ng Asembli (*Journal of the Commission* 570).

Pormal na nagbukas ang Konserbatoryo noong Setyembre 1916 na mayroong populasyong 104 (Bañas 121). Ang mga mag-aaral ay nahahati sa mga kumukuha ng dyeneral na kurso sa musika at iyong iba na kumukuha naman ng regular na kurso na magkakaloob ng diploma o degri (*University of the Philippines* 58).

Sinasadya man o hindi, nagsimulang gamitin ng mga kumpositor sa konserbatoryo ang mga katutubong awitin ng Kapuluan sa kanilang mga likhang musika. Ang *sonata*, *concerto*, at *symphony* na pawang Kanluraning porma ay naging sisidlan ng damdamin at buhay Filipino.

Ani Romualdez, “ang kanilang pagsusulat at pananaliksik [ng katutubong musika] ay nagsimula sa pagkakatatag ng Konserbatoryo ng Musika sa Unibersidad ng Pilipinas” (285). Ito ay bunga ng isang pangyayari noong 1934. Noong taong ito, binuo ni UP President Jorge Bocobo ang President’s Advisory Committee on Dances and Folk Songs na kinabibilangan nina Francisco Santiago, H. Otley Beyer, Cecilio Lopez, Antonio Molina, Antonio Buenaventura, Ramon Tolentino, at Francisca Reyes Tolentino (*University of the Philippines* 214).²⁶ Ang pagkakatatag ng kumiteng ito ay naging daan upang mapalawak ang kaalaman ukol sa mga katutubong materyal sa pag-awit, pagsayaw, at iba pa na may kinalaman sa pamumuhay at tradisyon sa iba’t ibang parte ng bansa. Naging batis ang kaalamang ito ng paglikhang nag-uugat sa bayan/sarili.

Ang Philippine National Chorus Collection

Isang magandang panimula ang *Philippine National Chorus Collection* noong 1930. Binuksan nito ang landas ukol sa paglilimbag ng mga awiting pang-koro na may malaking epekto tungo sa makabayang mithiin ng mga Filipino.

Sinubukan din nitong punuan ang kakulangan ng mga materyales na aawitin para sa mga hayskul, *escuela normal*, kolehiyo, at mga komunidad (Santiago, et al. iii). Ngunit katulad ng mga

naunang publikasyon ng mga awitin ng Pilipinas, Ingles ang lengguwaheng dinadala nito. Sabi nga, ang mga miyembro ng Bureau of Education ay may malaking kabig sa disenyo at nilalaman ng koleksyong nabanggit (Santiago, et al. iii). Patunay pa rin na makabayan man ang mithiin ng Philippine National Chorus Collection ay makikita ang lalim ng kolonisasyon sa kamalayan, hayag man o hindi, sa mga Pilipinong nanguna rito. Ang Silver, Burdette and Company rin ng Amerika ang naglimbag nito, samantalang mayroon nang limbagan sa Maynila ang Gubyrnong Insular maging sa simula pa lamang ng ika-20 dantaon. Mapupuna rin na ang naging pambansang awit ng Amerika—“*The Star-Spangled Banner*” (Santiago, et al. 74-5)—ay kasama sa koleksyon ng pambansa, kung gayon, makabayang awitin ng Pilipinas.

“Cultural Destinies”

Maiintindihan ang planong pagbubuklod ng Amerika sa lahat ng etno-linggwistikong grupo sa Pilipinas kung titingnan ito sa anggulo ng dali o hirap ng nangyaring pagkolonisa sa Kapuluan. Ayon sa Taunang Riport ng Governor General ng Kapuluan sa ilalim ng titulong *Cultural Destinies*,

[t]he cultural prospects of the Filipino people are full of promise...there is building up in these islands a true general Philippine Culture around which future development will revolve....The increasing homogeneity in the population is not a mere altruistic hope...the Filipino-blend type is developing steadily in all parts of the islands... there will be need for much patience and tolerant consideration in dealing with the pagan and non-Christian groups. A policy of gradual education and improvement of economic conditions, however, will eventually bring about cultural amalgamation....(*Annual Report* 16-7)

Kung gayon, ang ‘pagpatay’ sa iba’t ibang katutubong pananaw, lengguwahe, at musika sa pamamagitan ng edukasyon upang makamit ang iisang pananaw—ang pananaw na nagmumula sa mga mananakop—ay ang gulugod ng kolonyal na polisi ng mga Amerikano para sa Pilipinas. Ang binanggit na nabubuong “general Philippine Culture” ay ang kulturang Amerikano na sinimulang isalin kahit noon pa mang 1898. At ang *Filipino-blend type* ay ang

kayumangging Amerikano (kung gagamitin ang termino ni Constantino).

Ang pagpatag ng daan tungo sa ganap na pagkaKanluranin ng mga Pilipino ay maliwanag na binabanggit dito. Sa pagpatag na ito ay kinailangang tabasin ang pagkakaiba-iba ng mga Pilipino para makabuo ng isang kulturang maglilingkod sa layon ng mga bagong mananakop. Sa musika, iniakma ang panlasa ng mga Pilipino sa popular na musikang Amerikano at ilang klasikal na Europeyong porma na ipinakilala sa pamamagitan ng mga konserbatoryo at paaralan ng musika sa loob at labas ng bansa.

Sa pagwawakas ay inaasahang nagbigay linaw at nakapag-ambag ang papel na ito ukol sa proyektong kolonyal ng Amerika. Na di lamang sa erya ng ekonomya at pulitika ito nangyari, kundi sakop din nito ang pangkalahatang kultura ng mga Pilipino, partikular na ang musika. Ang produktong kultural na ito [musika] ay isang salamin at sandata kung saan makikita ang pakikipagtunggali at/o pagtanggap ng mga Pilipino sa kolonisasyong naganap sa partikular na panahon ng mga Amerikano sa kasaysayan ng Pilipinas. At dito rin masusukat kung gaano kalalim ang tagumpay/pagkabigo ng Amerikanisasyon ng mga Pilipino.

MGA TALA

¹Ayon kay Jose Maceda, “Kaugnay ng pakikibagay ng tao sa kalikasan ay ang konsepto ng panahon o haba ng oras at kung paano ito ginagamit sa musika. Sa maraming lugar sa Timog-Silangang Asya, ang haba ng araw at paglipas ng panahon ay hindi sinusukat sa oras ng relo. Parang walang katapusan ang haba ng panahon at ito’y hindi nahahati sa mga oras, minuto at segundo. Sa musika, ang ganitong hati ng panahon ay makikita sa paggamit ng ritmo, sa paguulit-ulit ng isang tunog, at sa pagsisimula, pagwawakas, at tagal ng pagtugtog. Ang haba ng awit ay ayon sa titik at indayog ng wika, at hindi sa regular na kumpas” (80-1).

²Binanggit sa Kapitulo XV, ayon kay Pedro Chirino, na “It is not found that these nations had anything written about their religion, or about their government, or of their old-time history. All that we have been able to learn has been handed down from father to son in tradition, and is preserved in their customs; and in some songs that they retain in their memory and repeat when

they go on the sea, sung to the time of their rowing, and in their merrymaking, feasts, and funerals, and even in their work, when many of them work together. In those songs are recounted the fabulous genealogies and vain deeds of their gods.”

³Ayon kay Mirano, “In order to clear the way for the Christian faith, the missionaries of the Spanish King sought first to eradicate the sights and sounds of the old rituals among those they converted.”

⁴Binabanggit din ni Raymundo Bañas ang kompulsori na pagtuturo ng *plainsong* sa ilang paaralang itinayo ng mga Relihiyoso.

⁵Bunga na ito ng tunggalian ng pananaw “... [t]he village band stationed there renders effectively an operatic air as the natives slowly enter the church... The natives see nothing incongruous in the introduction of operatic music into divine worship. They are moved to devotion no less by the stirring strains of one of Sousa’s military marches or a langorous waltz of Strauss, than by the solemn *Te Deums* of the Catholic ritual. To them all music is divine” (Lala 161). At ayon sa pagmamasid ni Paul de la Gironiere: “the frivolous and frolicsome young people were cavorting to the loud music, the same music that on Sundays and church holidays calls them to meditation and prayer” (39).

⁶Ang *Pasyon*, halimbawa, ay isang makabagong pananaw para sa mga katutubo. Nagsasaad ito ng buhay ng isang taong tinatawag na anak ng Dios (isang nakapangyayaring imahen na ipinakilala ng mga Kastila, at ito ay higit na makapangyarihan kaysa sa mga anito) na namatay para tubusin ang mga makasalanang—ang mga paganong katutubo. Ang teksto nito at ilang karagdagang mga tauhan na isiningit ng mga katutubo ay nabubuhay sa pumapaimbabaw na tonong katutubo. Maging ang paraan ng pag-awit ay maihahalintulad sa maraming etnikong grupo sa mga bulubunduking Kapuluan ng Pilipinas. Ang pagdaraos nito ay inaabot ng 12 hanggang 17 oras (Mirano, *Ang Mga Tradisyunal na Musikang Pantinig* 117-37) na kung tutuusin ay di kahambing sa tradisyon ng Kanluraning musika.

⁷Ang limbag na ito, ayon sa kanya, ay bunga ng ilang taon ng pagmamasid sa Kapuluan (v-vi). Kahit si Tomas Pinpin ay pumuna sa kanyang aklat na *Librong pinagaaralan nang mga tagalog nang uicang Castila (1610)*. “Di baquin ang ibang manga kaasalan at caanyoan nang mga Castila ay inyong guinalologdan at ginagagad din ninyo sa pagdaramitan at sa nananandataman at paglacadman at madlaman ang magogogol ay wala rin hinahinayang cayo datapouat macmochamocha cayo sa Castila. Ay aba ito pang isang asal macatotohanang sapangongosap nang canila ding uica ang di sucata ibigang camtan?” (Rafael 57-8) Malaki ang katotohanang nananahan sa mga kataga ni Foreman, ngunit dapat ding isipin na ito ay pagsakop sa lahat o dyeneralisasyon at kung isa-isang bibigyang pansin ang mga katutubo ay makikita ang pagkakaiba-iba—may lubos na manggagaya at may nagpanatili

ng katangiang katutubo at iba pa. Isaalang-alang din na ang mga salitang ito ay mula sa isang dayuhang nangungusap ayon sa kanyang pananaw.

⁸Sa loob ng dalawang linggo ng pananakop ng mga Amerikano sa Kapuluan ay personal na pinili ni Heneral Otis ang mga aklat bilang panimulang hakbang sa pagtatag ng mga pampublikong paaralan. At binanggit din ni Chamberlin na labingwalong araw matapos mapabagsak ang Maynila ay nagbukas na ang mga mananakop ng pitong paaralan sa pamumuno ng mga army chaplains. Ang mga unang guro ng mga paaralan ay ang mga di komisyunadong ofisers na unang nagturo ng lengguwaheng Ingles.

⁹Ayon kay Chamberlin, isa sa mga pinalitang pag-iisip, halimbawa, ay: “[t]he Spaniard... regards manual labor as a mark of degradation, as a sure evidence that the man has not the qualities to earn more with his head than with his hands. The natives took their cue from their rulers, whom they believed to be a superior race of beings... [They] argued... that the Spaniard was a superior being who never did manual labor. Then, if a native was to hope to become a superior being, he must not do manual labor.” Ito’y kabaligtaran daw ng Amerikano na nagpapapawis at nagtatrabaho sa pamamagitan ng kanyang mga kamay (86-7).

¹⁰“Julio Nakpil joined the Revolution on 2 November 1896... [t]he following December, Bonifacio gave him the difficult and dangerous mission of stealing—perhaps we should say surreptitiously requisitioning—gunpowder from the Spanish powder magazine at Binangonan. When Bonifacio went to Cavite he left the Northern command to Isidro Francisco and attached Nakpil to him as staff officer. After Bonifacio’s death Nakpil served under Emilio Jacinto and, somewhat later, General Pio del Pilar” (Alzona, *Julio Nakpil* n.p.).

¹¹Isang aspeto ng kulay ng pagkatao ni Paterno upang tawagin siya at iba pang mga rebolusyunaryo na walang “backbone, they are panicky and unable to withstand difficulty and hardship; that is why they at once seek shelter under a shady tree” (Diokno 9). At, ayon naman sa mga Amerikano, si Paterno ay “a man ready for reconciliation schemes of any sort...” (Diokno 10).

¹²Dahil din sa angking ganda ng “Bayan Ko” ay pinagkalooban ito (at isa pang katha rin ni de Guzman) ng gintong medalya sa 1927 Paris International Fair. (Quirino 10)

¹³“The clergy, appreciating that music is the foe of vice and a promoter of virtue, have wisely encouraged the natives in this art. It is now taught in all the high schools in the colony” (Lala 87-8).

¹⁴Naglaan ng \$15,000 para sa taong 1903 upang pondohan ang proyektong ito (*Third Annual Report of the Philippine Commission 1902* 987).

¹⁵Ang Superbisor ng musika ang nagturo sa mga gurong pinulong na nagsimula noong Hunyo 13, 1904, sa isang konserbatoryo sa Maynila.

¹⁶Sa *Annual Reports, 1901-1905* (reprint), binanggit na nagturo ang mga puting guro ng teknik sa pagkontrol sa boses ng mga bata sa pag-awit. Nagkaroon din ng mga indibidwal na leksyon at eherisyong pamboses (648).

¹⁷Ang kautusan ding ito (Act No. 74, Section 1) ng Pangulo ng Estados Unidos ang nagbuo ng Departamento ng Pamublikong Instruksyon at librenang primaryang edukasyon sa Kapuluan (*Public Laws* 99).

¹⁸Binanggit din sa pahinang ito ang pagpapaliban ng paggamit ng lengguwaheng Ingles ng mga korte hanggang Enero 1, 1913. At dagdag pa, upang sapilitang ampunin ang Ingles, na “we would greatly stimulate them by making the language of the Philippine Islands that which is so generally used by the business world.”

¹⁹Bukod sa Ingles ang nilalamang lengguwahe ay Kanluranin din ang mga awiting napapaloob dito.

²⁰“Some administration adherents took the high road of duty and responsibility, by emphasizing the ‘civilizing’ and ‘Christianizing’ mission to be undertaken in the islands” (Golay 44). At sa ‘White Man’s Burden’ ni Rudyard Kipling na naging sigaw ng mga Amerikano; kailangan nga namang i-konvert ang “new-caught sullen peoples/ Half devil and half child” na mga katutubo (Golay 39).

²¹Noong 1818 unang ginamit ang tono nito sa mga Protestanteng simbahan sa Estados Unidos. Lumabas ito sa isang koleksyon na inilimbag ni Oliver Shaw. Sa taong 1833, sa Himnaryong pinamagatang “Christian Psalmody,” inilimbag ito bilang himno-teksto at himig.

²²Maaari rin namang mag-aral ukol sa relihiyon pagkatapos ng klase tatlong beses isang linggo (sa loob mismo ng paaralan), sa pangunguna ng isang pari, ministro o guro ng relihiyon. Tingnan ang *Public Laws Passed by the Philippine Commission*, pahina 103.

²³Binabanggit na ang pagtatayo ng konserbatoryo at iba pang kolehiyo sa Unibersidad ay ibabase sa paborableng kundisyon na pagdedesisyunan ng Board ng Rehente ng UP at kung mayroon ng pondo.

²⁴Ang sulat na ipinasa sa Presidente ng Kumisyon ay nilagdaan ni Teodoro M. Kalaw, Sekretaryo ng Asembli ng Pilipinas.

²⁵Ang liham kung saan binanggit ang kuru-kuro ni UP Presidente Villamor ukol sa pagtatayo ng konserbatoryo ng musika ay isinulat nina Rafael Palma, V. Singson Encarnacion, at H.S. Martin, na bumubuo sa Komite ukol sa Maters para sa Departamento ng Pamublikong Instruksyon.

²⁶Ayon sa anak ni Bocobo, “He gave this committee his unstinted support in its work of collecting and recording songs, dances, music, costumes, musical instruments, and customs of the country. From 1934 to 1938 [practically the entire Bocobo era] three committee members [the Tolentinos and Buenaventura] went out each summer to the remotest provinces to gather their material directly

from the old people who used to sing and dance in their youth” (*University of the Philippines* 214).

MGA SANGGUNIAN

- Alzona, Encarnacion. *A History of Education in the Philippines: 1565-1930*. Manila: U of the Philippines P, 1932.
- , ed./trans. *Julio Nakpil and the Philippine Revolution*. Manila: Academic Publishing Corporation, 1964.
- Annual Report of the Governor General of the Philippine Islands, 1935*. Washington: United States Government Printing Office, 1937.
- Bañás, Raymundo. *Pilipino Music and Theater*. Quezon City: Manlapaz Publishing Co., 1975.
- Blair, Emma, and James Alexander Robertson. *The Philippine Islands 1493-1898, vol. XL, 1690-1691*. Cleveland: The Arthur H. Clark Company, MCMVI.
- The Board of Educational Survey. A Survey of the Educational System of the Philippine Islands*. Manila: Bureau of Printing, 1925.
- Cataylo, Vilma May. *Musical Works on the Native Language to Bring about Musical Knowledge and Cultural Development*. Michigan: UMI Dissertation Services, 1995.
- Chamberlin, Frederick. *The Philippine Problem, 1898-1913*. Boston: Little, Brown, & Company, 1913.
- De la Gironere, Paul P. *Journey to Majayjay (Voyage a Majajjai: Iles Philippines)*. Trans. E. Aguilar Cruz. Manila: National Historical Institute, 1994. First printed in Nantes, France, in 1862 by Vincent Forest and Emile Grimaud.
- De Leon, Felipe. “Music of the Filipinos.” *Sandiwa*. Manila: Folk Arts Theater, 1972. n.p.
- Del Mundo, Claudualdo. *Native Resistance: Philippine Cinema and Colonialism, 1898-1941*. Manila: De La Salle P, 1998.
- Diokno, Ma. Serena. *The View Towards Peace of Filipinos, Americans and Ameri...Kain During the Philippine American War*. Quezon City: U of the Philippines Center for Integrative Studies and Development Program, 1994.
- Doctrina Christiana: The First Book Printed in the Philippines, Manila, 1593*. Manila: National Historical Institute, 1991.
- Foreman, John. *The Philippine Islands*. New York: Charles Scribner’s Sons, 1899.

- Golay, Frank. *Face of Empire: United States-Philippine Relations, 1898-1946*. Quezon City: Ateneo de Manila UP, 1998.
- Griffith, Charles Jr., et al., eds. *The Progressive Music Series, Philippine Edition*. New York: Silver, Burdett and Company 1924.
- . *The Progressive Music Series, Teacher's Manual, vol. II, Philippine Edition*. Newark: Silver, Burdett and Company, 1925.
- Journal of the Philippine Commission, Third Legislature*. Manila: Bureau of Printing, 1916.
- Lala, Ramon. *The Philippine Islands*. New York: Continental Publishing Co., 1898.
- Laureola, Asuncion. *Musical References from Books Published Before 1900 in the U.P. Filipiniana Library*. A Masteral Thesis, UP College of Music, 1971.
- Maceda, Jose. "Mga Kaisipan sa Musika sa Pilipinas at Timog-Silangang Asya." *Ulat ng Ikalawang Pambansang Kumperensya sa Sikolohiyang Pilipino*. Quezon City: Lathalain ng Pambansang Samahan sa Sikolohiyang Pilipino, 1977. 78-83.
- Manuel, E. Arsenio. *Dictionary of Philippine Biography, vol. II*. Quezon City: Filipiniana Publications, 1970.
- March, Alden. *The History and Conquest of the Philippines and Our Island Possessions*. Philadelphia: P.A. World Bible House, 1899.
- Mirano, Elena. *Musika: An Essay on the Spanish Influence on Philippine Music*. Manila: Sentrong Pangkultura ng Pilipinas, 1992.
- . *Ang Mga Tradisyunal na Musikang Pantinig sa Lumang Bauan Batangas*. Manila: National Commission on Culture and the Arts, 1997.
- Parker, Horatio, et al. *The Progressive Music Series, Bk. IV*. Boston: Silver, Burdett and Company, 1915.
- Public Laws Passed by the Philippine Commission During the Period from September 1, 1900 to August 31, 1902*. Manila: Bureau of Public Printing, 1903.
- Public Laws and Resolutions Passed by the Philippine Legislature*. Manila: Bureau of Public Printing, 1916.
- Quirino, Jose. "The Busiest Composer." *Philippines Free Press* October 22, 1960: 10.
- Rafael, Vicente. *Contracting Colonialism: Translation and Christian Conversion in Tagalog Society under Early Spanish Rule*. Quezon City: Ateneo de Manila UP, 1988.
- Report of the Philippine Commission to the President, vol. I*. Washington: Government Printing Office, 1900.
- Republic of the Philippines, Department of Education — Bureau of Public Schools. Annual Reports, 1901-1905* (reprinted). Manila: Bureau of Printing, 1954.

- Riggs, Arthur. *The Filipino Drama [1905]*. Manila: Intramuros Administration, 1981.
- Romualdez, Norberto. "A Brief Story About Philippine Music." *The Philippine Progressive Music Series*. Ed. Charles Griffith. New York: Silver, Burdett and Company, 1950. 284-5.
- Rubio, Hilarion. "How Christmas Carols Came and Stayed in the Philippines." *Kislap Graphics*. December 1958: 32.
- Ryker, Harrison, ed. *New Music in the Orient*. The Netherlands: Frits Knuf Publishers, 1991.
- Salamanca, Bonifacio. *The Filipino Reaction to American Rule: 1901-1913*. Quezon City: New Day Publishers, 2nd printing, 1989.
- Santiago, Francisco. "Aspects of the Arts in the Philippines, no. 3 [Looking Back on Our Music]." *Pamana* June 1972: 17-22.
- Santiago, Francisco, et al., eds. *The Philippine National Chorus Collection*. New York: Silver, Burdett and Company, 1930.
- Santos, Ramon. "Classical and Art Music in the Philippines." *Compendium of Humanities of the Philippines*. Ed. Corazon Dioquino. Manila: National Research Council of the Philippines, 1998. 114-47.
- . "The Philippines." *New Music in the Orient*. Ed. Harrison Ryker. The Netherlands: Frits Knuf Publishers, 1991. 157-76.
- Taft, William Howard. *Special Report to the President of the Philippines*. Washington: Government Printing Office, 1908.
- Third Annual Report of the Philippine Commission, 1902, part 2*. Washington: Government Printing Office, 1903.
- University of the Philippines: The First 75 Years*. Ed. Oscar Alfonso. Quezon City: U of the Philippines P, 1985.
- War Department Annual Reports, 1909 (in 9 vols.), vol. VII, Report of the Philippine Commission*. Washington: Government Printing Office, 1910.

Raul Casantusan Navarro is Assistant Professor at the Conducting and Choral Ensemble Department of the UP College of Music. A conductor, pianist, and counter-tenor, he has performed for "Paco Park Presents," "Concert at the Park," "A Little Night of Music," at the CCP, and with the Philippine Philharmonic Orchestra. He has a Master's degree in Choral Conducting and is at present pursuing a PhD in Philippine Studies.